קוֹבְיוֹסְטוֹם – גונב נפשות, הִגִּיעוֹ – הרי הוא של הלוקח, ואינו יכול לבטל את המקח, כיון שהדבר ידוע שסתם עבדים גנבים הם, ועל דעת כן קנאו. **מַאי אִיכָּא** – ובאיזה אופן שייך לומר סימפון בעבדים שיבטל את המקח, רק אם נמצא שהעבד הוא לְסָטִים מְוַוִּין – השודד ממון בכלי זיין, **אוֹ** שהוא **מוּכְתָּב** לַמַּלְכוּת – שחטא למלכות ונגזר עליו שכל מוצאו יהרגנו, שכיון שאין זה דבר מצוי יכול לטעון שמקח טעות הוא, אמנם גם בזה אין המקח בטל, כיון שהֲנָהוּ, קָלָא אִית לְהוּ – אלו, יוצא עליהם הקול ומתפרסם הדבר שהם ליסטים מזויינים או מוכתבים למלכות, ובודאי ידע זאת הלוקח ועל דעת כן קנאם, וכיון שלא שייך סימפון בעבדים לא גזרו שלא להאכילם בתרומה.

הגמרא מבארת מה החילוק לענין הדין בין טעמו של עולא לבין טעמו של רב שמואל בר יהודה. מבררת הגמרא: **מַבְּרֵי**, בֵּין לְמַר וּבֵין לְמַר **לָא אָכְלָה** – הרי לדעת שניהם אין ארוסה אוכלת בתרומה, ואם כן **מַאי בֵּינַיְיהוּ** – מה החילוק לענין הדין בין טעמיהם, האם האיסור הוא מחשש שתשקה לאחיה ולאחותה, או מחשש סימפון.

מבארת הגמרא: **אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ** – יש ביניהם כמה חילוקים: א. 'קִבֵּל' – אם קיבל עליו הבעל והסכים שאף אם ימצא בה מום יתקיימו הקידושין, לדברי עולא מותרת לאכול בתרומה, כיון שאין לחשוש לסימפון, ולרב שמואל בר יהודה אסורה, מחשש שתתן מהתרומה לקרוביה. ב. 'סָמַר' – אם מסר האב את בתו לשלוחי הבעל, שלדברי רב שמואל בר יהודה היא מותרת בתרומה, כיון שאין חשש שתתן לקרוביה, ולעולא היא אסורה בתרומה מחשש סימפון. ג. 'וְ'הָלַךְ' – אם הלך האב או שלוחיו עם שלוחי הבעל, אף שלא נמסרה לשלוחי הבעל והיא עדיין ברשות אביה, מכל מקום כיון שיצאה מבית אביה אין חשש שתשקה לקרוביה, ולכן לעולא מותרת בתרומה, ולרב שמואל בר יהודה החושש לסימפון, אסורה בתרומה.

* * *

שנינו במשנה לגבי המאורסת לכהן והגיע זמנה להינשא ועיכב הבעל: **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר, נוֹתְנִין לָהּ הַכֹּל תְּרוּמָה וְכוּ'**. רבי עקיבא אומר, מחצה חולין ומחצה תרומה. מבארת הגמרא: **אָמַר אַבָּיֵי, מַחֲלוֹקֶת** זו בין רבי טרפון לרבי עקיבא, היינו רק **בְּבַת כֹּהֵן** הארוסה **לְכֹהֵן**, שבזה סובר רבי טרפון שנותנין לה כל מזונותיה מפירות תרומה, כיון שהיא בקיאה בשמירת תרומה, ויודעת למוכרה בימי טומאתה. **אֲבָל בְּבַת יִשְׂרָאֵל** הארוסה **לְכֹהֵן**, שאינה בקיאה בכך, **דִּבְרֵי הַכֹּל** נותנין לה **מֶחֱצָה חוּלִּין וּמֶחֱצָה תְּרוּמָה**, כדי שיהיו לה פירות חולין לימי טומאתה.

מוסיף אביי ומבאר: **וְאָמַר אַבָּיֵי, וּמַחֲלוֹקֶת** זו היא רק **בַּאֲרוּסָה, שֶׁהגיע זמנה להינשא ועיכב הבעל, שבזה סובר רבי טרפון שיכול לתת לה את כל מזונותיה מפירות תרומה, לפי שהיא בבית אביה, ואביה יטרח בימי טומאתה למכור את פירות התרומה ולקבל כנגדם פירות חולין, שהרי בת כהן היא, ואביה רגיל בכך. אֲבָל בְּנְשׂוֹאָה** לכהן, ובאופן שאינה יושבת עם בעלה אלא לבדה, ובעלה העמיד לה אפוטרופוס שיספק לה כל צרכיה ומזונותיה משלו, **דִּבְרֵי הַכֹּל** נותן לה **מֶחֱצָה חוּלִּין** לימי טומאתה **וּמֶחֱצָה תְּרוּמָה** לימי טהרתה, כיון שאין אביה ואחיה מצויים עמה בביתה שיתעסקו בצרכיה, ואין כבודה של אשה לצאת ולמכור בשוק.

הגמרא מסייעת לדברי אביי מברייתא: **תָּנְיָא נָמֵי הָכִי** – שנינו כן בברייתא כדברי אביי, **רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר**, ארוסה לכהן שהגיע זמן נישואיה, **נוֹתְנִין לָהּ** משל בעלה **הַכֹּל תְּרוּמָה**, ובימי טומאתה היא מוכרת ונוטלת בדמיהם פירות חולין, ואף שתרומה נמכרת בזול, וחולין נמכרים ביוקר, ואם תמכור את פירות התרומה לא יהיה לה די ממון לקנות במקומם פירות חולין. **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר**, נותנין לה **מֶחֱצָה חוּלִּין** לימי טומאתה, **וּמֶחֱצָה תְּרוּמָה** לימי טהרתה. מבארת הברייתא: **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** – מתי סובר רבי טרפון שנותן לה הכל תרומה, **בְּבַת כֹּהֵן** המאורסת **לְכֹהֵן, אֲבָל בַּת יִשְׂרָאֵל** המאורסת **לְכֹהֵן, דִּבְרֵי הַכֹּל** נותנין לה **מֶחֱצָה חוּלִּין וּמֶחֱצָה תְּרוּמָה**. עוד מוסיפה הברייתא: **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שלרבי טרפון נותן הכל תרומה, **בַּאֲרוּסָה, אֲבָל בִּנְשׂוֹאָה** לכהן, שאינה יושבת בבית הבעל אלא ניזונת מנכסיו על ידי אפוטרופוס, **דִּבְרֵי הַכֹּל** נותנין לה **מֶחֱצָה חוּלִּין וּמֶחֱצָה תְּרוּמָה**. ומבואר בברייתא כדברי אביי שלא נחלקו התנאים אלא בבת כהן לכהן, ובארוסה.

הגמרא מביאה את המשך הברייתא, בה מובאות דעות נוספות בדין זה: **רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר, נוֹתְנִין לָהּ שְׁתֵּי יָדוֹת** [–שני חלקים] **שֶׁל תְּרוּמָה, וְאַחַת** – חלק אחד **שֶׁל חוּלִּין**, כלומר, שני שליש תרומה ושליש חולין. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, נוֹתֵן לָהּ** הארוס **הַכֹּל** מפירות **תְּרוּמָה**, ובימי טומאתה **הִיא מוֹכֶרֶת** אותם **וְלוֹקַחַת בָּדָמִים** אלו פירות חולין. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כָּל מָקוֹם שֶׁהִוְּכִּרָה 'תְּרוּמָה', וְהיינו שאמרו חכמים שהארוס נותן לה 'הכל תרומה', וכדעת רבי יהודה, נוֹתְנִין לָהּ** מן התרומה **כְּפֵלִים בְּחוּלִּין** – שיעור כפול ממה שהיא צריכה בחולין, כדי שתוכל למכור את התרומה בזול ולקנות חולין לימי טומאתה.

מבררת הגמרא: **מַאי בֵּינַיְיהוּ** – מה החילוק בין דברי רבי יהודה לדברי רבי שמעון בן גמליאל, והרי לדברי שניהם נותן לה הבעל תרומה בשיעור שתוכל למוכרה וליטול בדמיה חולין. משיבה הגמרא: **אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ 'טֵירְחָא'**, שלדברי רבי יהודה נותנים לה את התרומה בשוייה האמיתי, אף שיש טירחה במכירת תרומה כפי שוויה, כיון שאין הרבה בני אדם הרוצים לקנותה, אלא רק כהנים האוכלים אותה בטהרה, ומוטל עליה לטרוח במכירתה ולקנות בדמיה חולין. אמנם לרבן שמעון בן גמליאל נותן לה פירות תרומה מרובים, כפליים משיעור מזונותיה, כדי שתוכל למוכרם בזול, ואז יהיו הרבה קופצים על פירותיה, ובדמים אלו תקנה פירות חולין, ולא תצטרך לטרוח הרבה במכירת הפירות.

* * *

שנינו במשנה: **הָיָה** – כהן שמת אחיו בלא בנים, **אֵינוֹ מַאֲכִיל** את **יבמתו בִּתְרוּמָה**. מבררת הגמרא: **מַאי טַעְמָא** – מדוע אינה אוכלת מכח היבם, והלא זקוקה ועומדת היא להתייבם. מבארת הגמרא: לגבי אכילת תרומה נאמר (ויקרא כב יא) 'קִנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ', דוקא 'קִנְיַן כַּסְפּוֹ' **אָמַר רַחֲמָנָא**, וכגון ארוסתו, **וְהָאי** – ואשה זו הזקוקה ליבום, אינה 'קִנְיַן כַּסְפּוֹ' של היבם, שהרי לא קידשה בכספו, אלא **קִנְיַן כספו דְּאָחִיו הוּא**.

* * *

שנינו במשנה: **עָשְׂתָה שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בִּפְנֵי הַבַּעַל** ושִׁשָּׁה חדשים **בפני היבם**, ואפילו כולן בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם, או כולן בפני היבם חסר יום אחד בפני הבעל, אינה אוכלת בתרומה. הגמרא מקשה על כפילות הדברים בשני האופנים האחרונים במשנה: **הַשְׁתָּא, 'בִּפְנֵי הַבַּעַל'** – אם שהתה שנים עשר חודש בפני הבעל חסר יום אחד, **אָמַרְתְּ לֹא** – שנינו שאינה אוכלת בתרומה, ואף שהיא קניינו של הבעל, כיון שלא שהתה תחתיו שנים עשר חודש שלמים, אם כן **'בִּפְנֵי הַיָּבָם' מִיבַּעְיָא** – וכי הוצרך התנא ללמדנו שאם לא שהתה תחת היבם שנים עשר חודש מלאים, שאינה אוכלת בתרומה, והרי פשוט ששהייה שאינה מועילה בפני הבעל, אף שקידשה, לא תועיל בפני היבם, שלא קידשה, ומדוע הוצרך התנא לשנות זאת. מתרצת הגמרא: **'זוֹ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר זוֹ'** קָתָנֵי – שנה התנא תחילה את הדין המחודש, לגבי בעל, ואחר כך שנה את הדין הפשוט יותר, לגבי היבם, אף שבאמת אין בו עתה כל חידוש, שכן היא דרך התנא לפעמים.

* * *

שנינו במשנה: **זוֹ מַשְׁנָה רִאשׁוֹנָה כו'** אבל בית דין של אחריהן אמרו, אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה. שואלת הגמרא: **מַאי טַעְמָא** – מה הטעם של משנה אחרונה, האוסרת על

המשך בעמוד ג

הארוסה לאכול בתרומה אף אחר שהגיע זמן הנישואין. מבארת הגמרא: **אֲמַר עוּלָּא, וְאִיתֵימָא** – ויש אומרים שאמר זאת **רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה**, טעמה של המשנה האחרונה הוא **מְשׁוּם 'סֵימָפוֹן'** – ביטול הקידושין, כלומר, שמא ימצא בה בעלה מום לאחר שישאנה ויבטל את הקידושין, ונמצא שהיתה זרה בשעת אכילת התרומה, ויש לחשוש לזה אף שכבר הגיע זמן נישואיה.

מקשה הגמרא: **בְּשֶׁלָּמָא לְעוּלָּא** – מובן הדבר לפי הלשון שעולא הוא שאמר כן, שהרי הוא ביאר לעיל (נז:) **דְּקַמְיֵיתָא** – למשנה הראשונה, הטעם שארוסה שלא הגיע זמן נישואיה אינה אוכלת בתרומה הוא מחשש **שֶׁמָּא יְמָזְגוּ לָהּ כּוֹס** של תרומה **בְּבֵית אָבִיהָ**, ותשקה ממנה לאחיה ואחותה שאינם כהנים, וסוברת המשנה הראשונה שאחר שהגיע זמנה להינשא והתחייב הבעל במזונותיה אין לחשוש לכך, כיון שבעלה מייחד לה בית, ואין קרוביה מצויים שם, **וּבַתְרַיְיתָא** – ואילו המשנה אחרונה סוברת שטעם הגזירה הוא **מְשׁוּם סֵימָפוֹן** – שמא ימצא בה מום בשעת נישואין, ולכן גם כשהגיע זמנה להינשא יש לחשוש לכך, שהרי עדיין לא בדקה ממומים.

מסיימת הגמרא את קושייתה: **אֶלָּא** לְפִי הלשון שרַב שְׁמוּאֵל **רַב** יְהוּדָה הוא שאמר כן, קשה, הרי לדבריו טעמה של המשנה הראשונה האוסרת על ארוסה לאכול בתרומה עד שיגיע זמן הנישואין הוא מחשש לסימפון, וכי יתכן שהטעם בגְּמָ' – במשנה הראשונה הוא **מִשּׁוּם סִימְפּוֹן**, **וּבַתְרֵיְיתָא** – הטעם במשנה האחרונה האוסרת גם אחרי שהגיע הזמן הוא גם כן **מִשּׁוּם סִימְפּוֹן**, אם כן קשה **מַאי בֵּינַיְיהוּ** – באיזו סברא נחלקו, שמחמתה המשנה הראשונה מתירה לאכול בתרומה לאחר שהגיע הזמן, והמשנה האחרונה אוסרת לאכול בתרומה עד כניסתה לחופה.

מתרצת הגמרא: **אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ בְּרֵיקָה חוּץ** – הסברא שנחלקו בה היא בענין בדיקה הנעשית על ידי קרוביו של הבעל, כשמגיע זמנה להינשא, **מַר סָבַר** – המשנה הראשונה סוברת **דִּבְרֵיקָה חוּץ שָׁמָּה בְּרֵיקָה**, ולאחריה אין לחשוש שמא ימצא בה מום בשעת נישואין, וכיון שכך ודאי לא יתבטלו הקידושין ויכולה לאכול בתרומה. **וּמַר סָבַר** – ואילו המשנה האחרונה סוברת **שְׁבָּרֵיקָה חוּץ לֹא שָׁמָּה בְּרֵיקָה**, אלא עדיין יש לחשוש שמא כשישאנה ימצא בה מום ויבטל את הקידושין, ולכן אינה אוכלת בתרומה עד שתיכנס לחופה.

משנה

אחד מחיובי האשה לבעלה הוא לעשות מלאכה שיש בה רווח ממון, ורווח זה שייך לבעלה, ובמשנה להלן (סד:) יבואר מה השיעור שחייבת לעבוד. אמנם גם אם יש לה רווח גדול יותר הוא שייך לבעלה, אלא שאינו יכול לכופה לעבוד כדי להוסיף על השיעור שחייבת בו. משנתינו דנה באדם המקדיש את הזכויות שיש לו במעשה ידי אשתו, האם ובאיזה אופן חל ההקדש: **הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֶׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ** שעדיין לא באו לעולם, ואומר שהמלאכות שתעשה וראויים להיות שלו יהיו קדושות, אין הקדשתו חלה, אלא **חֲרֵי זוֹ עוֹשָׂה** מלאכה **וְאוֹכֶלֶת** את שכר מלאכתה. דין נוסף: אם לא הקדיש את כל מעשה ידיה אלא רק **את הַמּוֹתָר** – מה שעושה יתר על חיובה, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר**, הרי זה **הֶקְדֵּשׁ. רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר** חולק **ואוֹמֵר**, לא חל הקדשו, והרי זה חוֹלִין.

* * *

גמרא

הגמרא מביאה מימרא בענין מעשה ידי האשה, ומבררת אם יש לכך סיוע ממשנתינו. חכמים תיקנו כמה תקנות בין בעל לאשתו, זו כנגד זו, ואחת מהן היא שהבעל חייב במזונות אשתו והאשה נותנת לו את מעשי ידיה. **אָמַר רַב הוּנָא, אָמַר רַב, יְכוֹלָה אִשָּׁה לוֹמַר לְבַעְלָהּ, אֵינִי נִיזּוֹנֶת וְאֵינִי עוֹשָׂה** – איני נוטלת ממך דמי מזונותי, ואיני נותנת לך את מעשי ידי, אלא אטול את הרווח לעצמי ואתפרנס ממנו.

מבארת הגמרא את טעמו: **קָסָבַר** רב, **כִּי תְּקִינוּ רַבָּנַן** מזונות ומעשה ידיה זה כנגד זה, **מְזוֹנֵי עִיקָּר** – עיקר התקנה היא שהבעל חייב לזון את אשתו, כדי שאף אם מעשי ידיה אינם מספיקים לה, תהא ניזונת מבעלה, **ומה שתיקנו שֶׁמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ** לבעלה זהו רק **מִשּׁוּם אֵיבָה** – שנאה, שאם יזון אותה והיא לא תתן לו את מעשי ידיה, תהיה שנאה ביניהם. **וְכיון** שתקנה זו לטובתה היא, **כִּי** [–אם] **אָמְרָה 'אֵינִי נִיזּוֹנֶת וְאֵינִי עוֹשָׂה', חֲרִשּׁוּת בְּיָדָהּ**, שהרי אדם יכול למחול על תקנה שתיקנו חכמים לטובתו.

מקשה הגמרא: **מֵיתִיבִי** – הקשו בני הישיבה על דברי רב, שנינו בברייתא, **תַּקָּנוּ לְאִשָּׁה מְזוֹנוֹת מִבַּעְלָהּ תַּחַת** – במקום **מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ**. ומבואר שבתחילה תיקנו שיהיו מעשי ידיה של בעלה, וכיון שמחמת תקנה זו אין לה ממה להתפרנס, תיקנו שתמורת מעשי ידיה יזון אותה בעלה. ונמצא אם כן שתקנה זו אינה לטובת האשה, ואינה יכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה. מתרצת הגמרא: **אִיתְּמָא** – יש לומר בברייתא, **שתַּקָּנוּ מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ תַּחַת מְזוֹנוֹת**, והיינו שעיקר התקנה היתה לטובתה, שתקבל מזונות, ותמורתם תיקנו שיקבל בעלה את מעשי ידיה, ומחמת כן יכולה לסרב לתקנה זו, וכרב.

הגמרא מנסה לסייע לרב ממשנתינו, שעיקר התקנה היתה שיזון אותה: **לֵימָא מְסַיַּע לֵיהּ** – האם נאמר שממשנתינו יש סיוע וראיה לדברי רב, שכך שנינו בה, **הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֶׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ**, אין הקדשו חל, אלא **חֲרֵי הִיא עוֹשָׂה** מלאכה, **וְאוֹכֶלֶת** את השכר. **מַאי לָאו** – האם לא מדובר אף **בְּנִיזּוֹנֶת** – שבעלה רוצה לזונה, והיא מסרבת ואומרת איני ניזונת ואיני עושה, וכיון שיכולה לומר כן, הרי שפקעה זכותו במעשי ידיה, ואינו יכול להקדישם, וכדברי רב.

דוחה הגמרא: **לֹא** – אין המשנה עוסקת באופן שבעלה רוצה לזון אותה, אלא **בְּאוֹפֶן שֶׁאֵינָהּ נִיזּוֹנֶת** – שאין לו די ממון לזונה, ולכן אינו יכול להקדיש את מעשי ידיה, אך אם הוא יכול לזונה, יתכן שהוא יכול להקדיש את מעשי ידיה, כיון שאינה יכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה.

מקשה הגמרא על תירוץ זה, שהמשנה עוסקת באופן שאין לו ממון למזונותיה: **אי** מדובר **בְּשֶׁאֵינָהּ נִיזּוֹנֶת** ממנו, **מַאי לְמֵימְרָא** – מה חידש התנא בדין זה, שאינו יכול להקדיש את מעשה ידיה, והרי **אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר** – לרבי יוחנן, הסובר שֶׁיָּכוֹל הָרַב [–האדון] **לוֹמַר לָעֶבֶד** הכנעני, **עֲשֵׂה עִמִּי** מלאכה **וְאֵינִי זָנֶךָּ**, אלא תתפרנס מן הצדקה, **חַנִּי מִילֵּי** – דין זה הוא רק **בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי**, כיון **דְּלֹא כְּתִיב בֵּיהּ** – שלא כתבה התורה לגביו מה שכתוב בעבד עברי 'כִּי טוֹב לוֹ **עִמָּךְ', אֲבָל עֶבֶד עִבְרִי דִּכְתִיב בֵּיהּ** (דברים טו טז) 'כִּי טוֹב לוֹ **עִמָּךְ', לֹא** – אין האדון יכול לומר לו שיעשה עמו מלאכה ולא יזונו, אלא אם אין האדון זן אותו רשאי העבד לעשות מלאכה וליטול את השכר לעצמו, שיהיה לו ממה להתפרנס, **וְכָל שֶׁכֵּן אִשְׁתּוֹ** של האדם, שאם אין הבעל זן אותה, מעשי ידיה שלה ולא של בעלה, ופשוט שאינו יכול להקדישם, ומה חידשה משנתינו.

מתרצת הגמרא: אמנם ברישא אין כל חידוש, אך נכתבה הרישא משום שהדין **שבְּסֵיפָא אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ** – הוצרך ויש בו חידוש, שכך שנינו בסיפא, אם הקדיש את **מוֹתָר** מעשה ידי אשתו, אף באופן שאינה ניזונת ממנו, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר** הרי זה **הֶקְדֵּשׁ**, **ורַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר** שאותו מותר נשאר חוּלִּין.

הגמרא מביאה מי שחולק על דינו של רב הונא בשם רב: **וְרב**, הסובר שיכולה אשה לומר איני ניזונת ואיני עושה, **פְּלִיגָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ** – חולק על ריש לקיש, **דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ** בביאור טעמו של רבי מאיר במשנתינו, שהמקדיש את מותר מעשה ידי אשתו חלה הקדשתו, **לֹא תֵּימָא** – אל תאמר **דְּמַעֲמָא דְּרַבִּי מֵאִיר** הוא **מִשּׁוּם דְּקָסָבַר שֹׁאָדָם מַקְדִּישׁ** [–יכול להקדיש] **דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם**, ולכן חל ההקדש על מותר מעשי ידיה שהיא עתידה לעשות, אף שבעת ההקדשה אינם בעולם, **אֶלָּא מַעֲמָא דְּרַבִּי מֵאִיר** הוא שאף אם אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, מכל מקום כאן חל ההקדש, **דְּמִתּוֹךְ שֶׁיָּכוֹל** הבעל **לְכוֹפָהּ לְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ**, ואינה יכולה להמנע מלעשות מלאכה, הרי זה כאילו יש לו זכות בידים עצמן, וכשהוא מקדיש את מותר מעשי ידיה **נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר לָהּ 'יִקָּדְשׁוּ יָדַיִךְ לְעוֹשֵׂיהֶם'** – יהיו ידייך מוקדשות לה' שעשאן, וכיון שהידים עצמן קיימות בעולם, חלה הקדשתו, ומותר מעשי ידיה קדוש. ועל כל פנים מבואר בדברי ריש לקיש שלא כדברי רב, אלא הבעל יכול לכפות את אשתו לעשות מלאכה ואינה יכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה, והיינו כיון שעיקר התקנה היתה שתעשה מלאכה, ואחר כך תיקנו לה מזונות.

הגמרא מבררת את דברי ריש לקיש. תמהה הגמרא: כיצד ניתן לומר שהוא נעשה כאומר 'יקדשו ידיך לעושיהן', **וְהָא לֹא אָמַר לָהּ הָכִי** – והרי לא אמר לה הבעל לשון זו, אלא אמר שיקדשו 'מעשי ידיה', וכיון שהם עדיין לא באו לעולם כיצד חלה הקדשתו.

מתרצת הגמרא: **בֵּיוָן דְּשַׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר** (ערכין ה.) לגבי ערכין **'אֵין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה'**, ולכן אם אמר אדם על תינוק פחות מבן חודש 'ערכו עלי', אין אומרים שמחמת שלא קבעה לו

המשך בעמוד יג

התורה ערך יפטר לגמרי, אלא אנו אומרים שאדם יודע שאין ערך לפחות מבן חודש והתכוין להתחייב בדמיו כעבד הנמכר בשוק. ואף כאן, כיון שאינו יכול להקדיש את המלאכות עצמן שהיא עתידה לעשות, כיון שאינן בעולם, אינו מוציא דבריו לבטלה, **וְנַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר לֵהּ ״קַדֵּשׁוּ יָדֵיךְ לְעוֹשֵׂיהֶם״**, וחלה הקדשתו.

הגמרא דנה במה שאמר ריש לקיש שאין טעמו של רבי מאיר משום שאדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. מקשה הגמרא: **וְכִי** **תָּבַר רַבִּי מֵאִיר שְׁאֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם**, כמשמעות דברי ריש לקיש, **וְהָתַנְיָא** – והלא שנינו בברייתא, **גּוֹי הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה** ישראלית, **הֲרֵי אַתְּ מְקוּדֶּשֶׁת לִי לְאַחַר שֶׁאֶתְגַּיֵּיר, אוֹ** בן ישראל המקדש **גּוֹיָה לְאַחַר שֶׁתִּתְגַּיֵּירִי**, עבד המקדש ישראלית **לְאַחַר שֶׁאֶשְׁתַּחְרֵר**, ישראל המקדש שפחה **לְאַחַר שֶׁתִּשְׁתַּחְרְרִי**, ישראל המקדש אשת איש **לְאַחַר שֶׁיָּמוּת בַּעְלֵךְ, אוֹ** המקדש אחות אשתו **לְאַחַר שֶׁתָּמוּת אֲחוֹתֵךְ** הנשואה לי, **אוֹ** המקדש שומרת יבם **לְאַחַר שֶׁיְּחַלּוֹץ לִיךְ יְבִמֵּךְ**, אף שבכל אלו בשעה שהוא מקדשה אין הקידושין יכולים לחול, אם אכן התגייר האיש או השתחרר העבד ובדומה, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, מְקוּדֶּשֶׁת.** ומבואר שאדם יכול לקדש אשה אף שעדיין לא באה לעולם האפשרות להחיל את הקידושין, והם חלים לאחר זמן, והוא הדין שיכול אדם להקדיש את מעשי ידי אשתו על אף שעדיין לא באו לעולם, ומדוע אמר ריש לקיש שאין זה טעמו של רבי מאיר.

מתרצת הגמרא: אמנם **מַהֲיָא** – מברייתא זו, **אֵין** – אכן מוכח שלרבי מאיר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, אך כוונת ריש לקיש היא **דְּמֵהָא** – מדין משנתינו, שיכול להקדיש את מעשה ידי אשתו, **לֵיבָא לְמִשְׁמַע מִינַּהּ** – אין ראיה שסובר רבי מאיר שיכול להקדיש דבר שלא בא לעולם, שהרי אפשר שטעמו הוא משום שנעשה כאומר יקדשו ידיך לעושיהם.

* * *

שנינו במשנה: אם הקדיש הבעל את **הַמּוֹתָר** של מעשה ידי אשתו, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, הֶקְדֵּשׁ.** מבררת הגמרא: **אֵימַת קָדוֹשׁ** – מתי חל הקדשו של הבעל על מותר מעשה ידיה. מביאה הגמרא מחלוקת: **רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאַמְרֵי תַּרְוַיְיהוּ** – אמרו שניהם, **מוֹתָר**, רק **לְאַחַר מִיתָה** של האשה נעשה קָדוֹשׁ, שבאותו זמן יורשה הבעל. ואילו **רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָמַר, מוֹתָר, מֵחַיִּים** – בחיי האשה נעשה קָדוֹשׁ, מיד כשעשתה מלאכה זו.

הגמרא מבארת את סברות המחלוקת: **הַיְינוּ טַעְמָא** – התקשה **רַב פָּפָּא** בביאור המשנה לפי מחלוקת זו, **בְּמַאי** – באיזה אופן עוסקת המשנה, **אִילֵימָא** – אם נאמר שמדובר **בְּאופן שהבעל מַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת וּמַעֲלֶה לָהּ גם מָעָה כֶּסֶף** שתיקנו חכמים שיתן לה הבעל כל שבוע **לְצָרְכֶיהָ, מַאי טַעֲמָא דְּמַאן דְּאָמַר** שרק **לְאַחַר מִיתָה** נעשה קָדוֹשׁ, שזו דעת רב ושמואל, והרי זכאי הוא במותר מעשה ידיה כבר בחייה. **וְאֶלָּא** – אם נאמר שמדובר **בְּשֶׁאֵין מַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת וְלֹא מַעֲלֶה לָהּ מָעָה כֶּסֶף לְצָרְכֶיהָ**, קשה להיפך, **מַאי טַעֲמָא דְּמַאן דְּאָמַר** שכבר **מֵחַיִּים** נעשה קָדוֹשׁ, שזו דעת רב אדא בר אהבה, והרי כיון שאינו נותן לה דברים אלו אינו זכאי במותר מעשה ידיה. מתרצת הגמרא: **לְעוֹלָם** מדובר **בְּמַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת**, **וְאמנם אֵינוֹ מַעֲלֶה לָהּ מָעָה כֶּסֶף לְצָרְכֶיהָ. וּבכך נחלקו, רַב וּשְׁמוּאֵל סָבְרִי, תִּקְנוּ**